

ધોરણ : ૩

ગુજરાતી

ભાગ - ૨

ડ. બતક અને અથવા પણ હંસ

□ વાંચો અને ભજવો.

મમ્મી : મુઝી કેમ રડે છે, તુખાર ?

તુખાર : એને ઘોડિયામાંથી બહાર નીકળવું છે.
તેથી તે રડે છે.

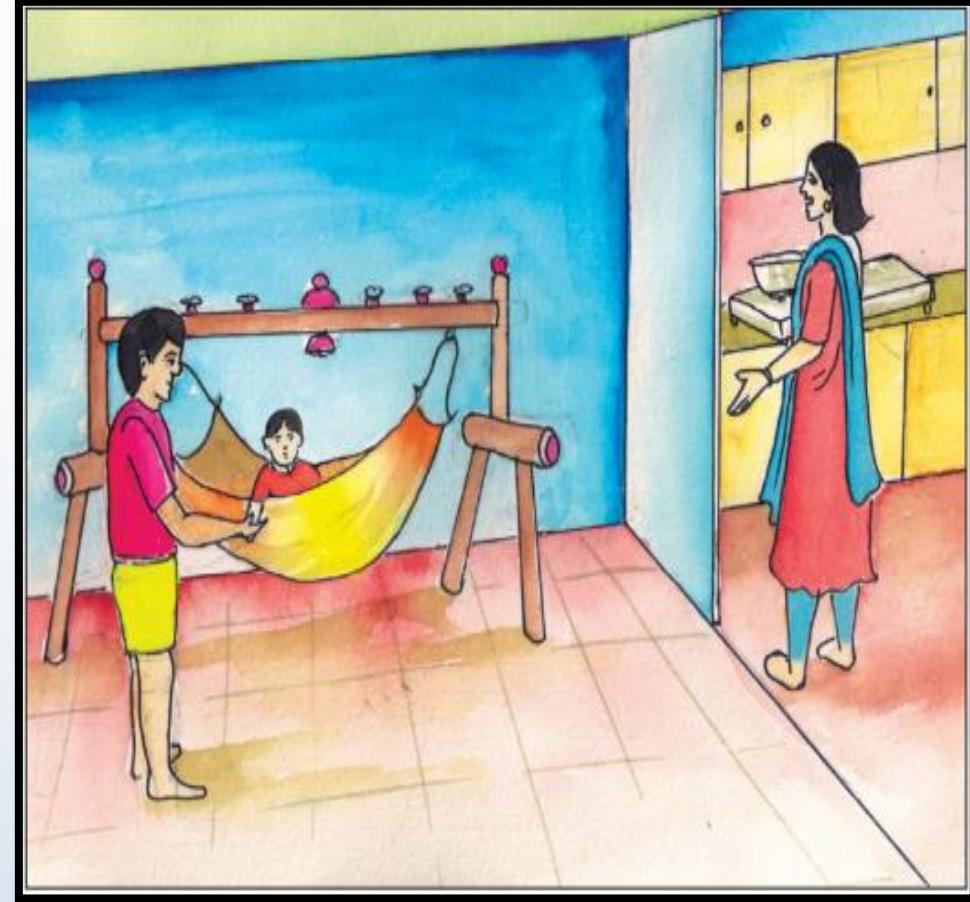
મમ્મી : તો એને બહાર કાઢ ને!

તુખાર : એને તડું તો વધારે રડે છે.

મમ્મી : એવું શા માટે કરે છે?

તુખાર : કદાચ, મારા હાથ ભીના છે એટલે.

મમ્મી : હાથ લૂછતો કેમ નથી?

તુખાર : નેજિન નથી મળતો એટલે.

મમ્મી : અહીં આવ, હું લૂધી દઉં.

(તુખાર ઘોડિયા પાસે જ નમીને ઉભો રહે છે.)

મમ્મી : આવતો કેમ નથી?

તુખાર : આ મુજ્જી મારો હાથ છોડતી જ નથી.

પ્રેરણ ઓફિશિયલ સૉલેટાઈટ ક્રેન લાંડાલેન્ડ®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

□ દરેક પ્રશ્નના આખા વાક્યમાં બે વાર જવાબ આપો. એકવાર “એટલે” અને બીજુ વાર ‘તેથી’ બોલીને.

૧. મુઝી કેમ રડે છે?

- ✓ મુઝીને ઘોડિયામાંથી બહાર નીકળવું છે એટલે તે રડે છે.
- ✓ મુઝીને ઘોડિયામાંથી બહાર નીકળવું છે તેથી તે રડે છે.

૨. તુષાર અંડે ત્યારે મુઝી શા માટે વધારે રડે છે?

- ✓ તુષારના હાથ ભીના છે એટલે મુઝી વધારે રડે છે.
- ✓ તુષારના હાથ ભીના છે તેથી મુઝી વધારે રડે છે.

૩. તુષાર હાથ શા માટે લૂછતો નથી?

- ✓ તુષારને નેઝિન મળતો નથી એટલે હાથ લૂછતો નથી.
- ✓ તુષારને નેઝિન મળતો નથી તેથી હાથ લૂછતો નથી.

૪. તુષાર શા માટે ઘોડિયા પાસે નમીને ઉભો રહ્યો?

- ✓ મુજ્જી તુષારનો હાથ છોડતી નથી એટલે તુષાર ઘોડિયા પાસે નમીને ઉભો રહ્યો.
- ✓ મુજ્જી તુષારનો હાથ છોડતી નથી તેથી તુષાર ઘોડિયા પાસે નમીને ઉભો રહ્યો.

૫. તુષાર મખ્મી પાસે હાથ લુછાવવા કેમ ના ગયો?

- ✓ મુજ્જી તુષારનો હાથ છોડતી નથી એટલે તુષાર મખ્મી પાસે હાથ લુછાવવા ન ગયો.
- ✓ મુજ્જી તુષારનો હાથ છોડતી નથી તેથી તુષાર મખ્મી પાસે હાથ લુછાવવા ન ગયો.

□ જુઓ, વાંચો અને લખો.

પ્રજોશ કેમ ખુશ છે?

- (૧) પ્રજોશને આઇસકીમ મળ્યો છે તેથી ખુશ છે.
- (૨) પ્રજોશને આઇસકીમ મળ્યો એટલે ખુશ છે.

૧. કૃતિકા કેમ રડે છે?

- (૧) કૃતિકાને ભૂખ લાગી છે તેથી રડે છે.
- (૨) કૃતિકાને ભૂખ લાગી છે એટલે રડે છે.

૨. હષાબહને છત્રી કેમ ઓફી છે?

- (૧) હષાબહને તડકો લાગે છે તેથી છત્રી ઓફી છે.
- (૨) હષાબહને તડકો લાગે છે એટલે છત્રી ઓફી છે.

૩. અંકિત દોડમાં કેમ જુત્યો?

- (૧) અંકિત આગળ હતો તેથી દોડમાં જુત્યો.
- (૨) અંકિત આગળ હતો એટલે દોડમાં જુત્યો.

૪. બાળકો કેમ ખુશ છે?

- (૧) બાળકો જોકરને જોઈ તેથી ખુશ છે.
- (૨) બાળકો જોકરને જોઈ એટલે ખુશ છે.

૫. નરેન્દ્રભાઈ કેમ લપસી પડ્યા?

- (૧) નરેન્દ્રભાઈનો પગ કેળાની છાલ હતી તે લપસી પડ્યા.
- (૨) નરેન્દ્રભાઈનો પગ કેળાની છાલ હતી એટલે તે લપસી પડ્યા.

૬. શૈતા કેમ પડી ગઈ?

- (૧) શૈતા દોડતી હતી તેથી તે પડી ગઈ.
- (૨) શૈતા દોડતી હતી એટલે તે પડી ગઈ.

□ વાંચો, બોલો, લખો :

૧. બ્રશ શા માટે કરીએ છીએ?

✓ દાંત ખરાબ ન થાય એટલે.

૨. ચોકલેટ કેમ ખરીદી?

✓ ચોકલેટ ખાવી હતી તેથી.

પ્રેરણા ઓઝયુન્ટશન સૉલાયરી ક્રાન્ડ લાન્ડાફલ®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

૩. અધ્યિન શા માટે રડયો?

✓ અધ્યિનને ભૂખ લાગી એટલે.

૪. જાગૃતિ શા માટે દોડી?

✓ જાગૃતિને રમવું હતું તેથી.

૫. વહેલા કેમ ઉંઘી ગયા?

✓ નિંદર આવતી હતી એટલે.

□ કયું બરાબર સમજાય છે? બરાબર લાગે તેની સામે ✓ કરો. જો બરાબર ન લાગે તો નીચે લીટી કરેલો શબ્દ બદલીને કોંસમાંથી બીજો વિકલ્પ મૂકો. (કે, અને, તો, પણ, એટલે)

(૧) કોમલ અને કરીના વાતો કરે છે.

(૨) તને શું ભાવે, કેરી કે કેળાં ?

(૩) કાલે સોમવાર છે અને મંગળવાર ?

✓ કાલે સોમવાર છે કે મંગળવાર ?

(૪) થેલીમાં ખૂબ ભાર હતો અને મેં ઉંચકી લીધી.

✓ થેલીમાં ખૂબ ભાર હતો એટલે મેં ઉંચકી લીધી.

(૫) તેણે છાલ ઉતારી તો પણ કેળું ખાવાનું શરૂ કર્યું.

✓ તેણે છાલ ઉતારી અને કેળું ખાવાનું શરૂ કર્યું.

(૬) હાથ ધુઓ કે જમી લો.

✓ હાથ ધુઓ અને જમી લો.

(૭) તે ઇનામ જીત્યો એટલે બધાએ તેને અભિનંદન આપ્યા.

(૮) વરસાદ પડતો હતો તો પણ તેણે છત્રી લીધી.

✓ વરસાદ પડતો હતો એટલે તેણે છત્રી લીધી.

(૯) શાહમૃગના પગ લાંબા હોય છે તો પણ તે ઝડપથી ચાલે છે.

✓ શાહમૃગના પગ લાંબા હોય છે એટલે તે ઝડપથી ચાલે છે.

(૧૦) ખૂબ વરસાદ પડ્યો હતો એટલે બતકકું ઝૂપડીમાં રોકાયું.

જી-જી શબ્દો બરાબર ના લાગે તે-તે શબ્દો છેકી નાયો.

- (૧) તેણે આકાશમાં વિમાન જોયું અને/કે/તેથી/પણ નિશાળે સમયસર પહોચી.
- (૨) હંસકન્યાએ તેને કહ્યું અને/કે/તેથી/પણ તે ખૂબ જ સુંદર દેખાય છે.
- (૩) કાણી ડોલમાં ગમે તેટલું પાણી ભરો અને/કે/તેથી/પણ ડોલમાં પાણી રહેશે નહીં.
- (૪) રસ્તામાં કેળાની છાલ હતી અને/કે/તેથી/પણ તેનો પગ લપસી ગયો.

□ કૌસમાંના શબ્દોમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી સંવાદ પૂર્ણ કરો (અને, પણ, તો,
પણ, કે, એટલે, અથવા)

મમ્મી : બેટા, તાવ ઉતયો ?

રાધા : હા, તાવ નથી પણ પગ દુઃખે છે.

મમ્મી : તું દવા લે છુ પણ ઓરાક તો સરખો લેતી નથી.

રાધા : હા મમ્મી, દવા બહુ કાફી છે મને દવા જોડે ખાંડ આપ અને
ગોળ આપ. પણ જલ્દી કર.

મુમ્મી : જો બેટા, ડૉક્ટરઅંકલ કહેતા હતા કે દવા કહી હોય

તો પણ લેવી તો પડે જ. આજે તું શાળાએ ન જઈશ. આરામ કર
અને ઓછો ઘોરાક લે.

રાધા : આજે અમારી શાળામાં રમતગમત સ્પર્ધા છે, એટલે મને શાળાએ
જવાની છચ્છા છે.

મુમ્મી : હું તારા વર્ગશિક્ષકને રજાયિથી મોકલાવું છું. આજે તો તું દવા લે
અને આરામ કર.

□ નીચેનો ફકરો વાંચો અને તેમાં ખાલીજગ્યામાં અને, તો પણ, છતાં, પણ, કે, એટલે, તેથી આ શબ્દોમાંથી યોગ્ય શબ્દ મૂકો.

એક જંગલમાં ઘણા પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓ રહે.

એક ઝડપ પર ચકલીઓએ માળા બાંધ્યા હતા. ઘણા દિવસ પછી તેના પાડોશીએ તેને જોઈ.

કબૂતર : ચકલીબહેન, તમે આટલા દિવસ ક્યાં હતાં?

ચકલીઓ કહે : અમે બધાં સાથે મળીને રહીએ છીએ. પણ કાગડાભાઈ રોજ અમને હેરાન કરે છે.

કબૂતર કહે : તમને કાગડો હેરાન કરે છે તો પણ તમે કોઈને કહેતાં નથી.

ધુવડ કહે : અમે આટલા બધા તમારી સાથે છીએ તો પણ તમને હેરાન કરે છે?

બતક બોલ્યુ : તમે બહુ શાંત છો એટલે તમને હેરાન કરે છો.

હંસ બોલ્યો : અમને તો ખબરેય ન પડી. કુ તમે આટલા દુઃખી હતા.

કોયલ કહે : કાગડાને કહી દો કુ તમને હેરાન કરવાનું બંધ કરે.

અને દૂર ક્યાંક બીજુ જગ્યાએ જતો રહે.

ચકલી : તે પોતાનો માળો નહીં બદલે. ઇતાં મને મદદ કોણ કરશે?

કોયલ : હું તમને મદદ કરીશ અને કાગડાને પાઠ ભણાવીશ.

ગીત :

ચકલી કરતી હૃપાણુપ
ને વાનર કરતો ચીં ચીં,
વેંત એકના વાનરભાઈ
ને ચાર ફૂટની ચકલી,
એવું અમને સપનું આવ્યું,
અસલી હોય કે નકલી!
ચામાચીડિયું ચણતું ફળિયે
કાબર ડાળે લટકી,

સિંહને બટકું ભરી ગયેલ

ઘટાથી સિંહણ ડરતી,

સાચી હોય કે ખોટી,

દુનિયા સપનાંની બહુ ગમતી!

પ્રેરણા એજયુકેશન સૉલેટાયરી ક્રેન લાંડાલેન®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

પાણી ભરતી કીડીબહેનની,

અમે જ્યાં ગાગાર ઢોળી,

કીડી અમારી પાછળ દોડી,

ભાગી આખી ટોળી,

સપનું પણ ભાગી ગયું,

જ્યાં જરાક અંઘો ખોલી.

પ્રેરણ એજયુકેશન સૉલેટાયરી ક્રેન્ચ લાંબાલેન્સ®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

□ વાતચીત :

(૧) તમને આ કવિતામાં સૌથી વધુ શું ગમ્યું?

➤ અમે કીડીબહેનની ગાગર ઢોળી અને તે અમારી પાછળ ઢોડી અને બધી કીડી ભાગી એ અમને સૌથી વધુ ગમ્યું.

(૨) તમને કેવા-કેવાં સપનાં આવે?

➤ અમને અવનવા અને અદભુત સપનાં આવે.

(૩) તમારું કોઈ એક સપનું બધાંને સંભળાવો.

□ કવિતાને આધારે સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી વાક્ય પૂરું કરો.

(૧) સપનાની વાતો નકલી હતી અને/છતાં

(અ) આ વાતો ગમતી હતી. (બ) આ વાતો રડાવતી હતી.

(ક) આ વાતો ઊંઘ લાવતી હતી.

➤ સપનાની વાતો નકલી હતી છતાં આ વાતો ગમતી હતી.

(૨) બાળકે અંખ ચોળી છતાં/એટલે

(અ) અંખ દુઃખવા લાગી. (બ) સપનું સાચું પડ્યું. (ક) સપનું ભાગી ગયું.

➤ બાળકે અંખ ચોળી એટલે અંખ દુઃખવા લાગી .

(૩) મેં કીડીની ગાગર ઢોળી તેથી છતાં

(અ) કીડી રીસાઈ ગઈ. (બ) કીડી ચકલી થઈ ગઈ. (ક) કીડી અમારી પાછળ દોડી.

➤ મેં કીડીની ગાગર ઢોળી તેથી કીડી અમારી પાછળ દોડી.

(૪) આ કવિતામાં વાનર એક વેંતનો છે અને/કે

(અ) હૃપાહૃપ કરે છે. (બ) કલબલ કરે છે. (ક) ચીં ચીં કરે છે.

➤ આ કવિતામાં વાનર એક વેંતનો છે અને ચીં ચીં કરે છે.

□ કવિતાને આધારે વાક્ય સુધારો.

(૧) ચકલી ચાર ફૂટની હતી અને ફૂપાહૂપ કરતી હતી.

➤ ચકલી ચાર ફૂટની અને ફૂપાહૂપ કરતી હતી.

(૨) કીડી પાસે પાણીની ડેલ હતી.

➤ કીડી પાસે પાણીની ગાગર હતી.

પ્રેરણ એજયુકેશન સૉલેટાયરી ક્રેન લાંડાલેન®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

(3) સિંહે ઘેરાને બરકું ભર્યું.

➤ ઘેરાએ સિંહે બરકું ભર્યું.

(4) ચામાચીડિયું આડ પર લટકતું હતું.

➤ ચામાચીડિયું ફળિયામાં ચણતું હતું.

(5) કીડીએ ચટકો ભર્યો એટલે સપનું ઉડી ગયું.

➤ અમે આંખો ખોલી એટલે સપનું ઉડી ગયું.

પ્રેરણા ઓઝયુન્ટશન સોલોટાઈવી ક્રેન્ટ લાન્ડાલ્પ®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

□ આપેલા શબ્દોમાંથી ઓછામાં ઓછા ત્રણ શબ્દ બનાવો.

(૧) વાતાવરણ - વર, રણ, વાણ

(૨) રાજહંસ - રાજ, હંસ, જસ

(૩) બાળપણ - બાળ, બાણ, પળ

(૪) મનપસંદ - પદ, મન, દમ

(૫) જળકુકડી - કડી, જળ, કુળ

પ્રેરણા એજયુકેશન સૉલેટાયરી ક્રેન્ચ લિમિટેડ®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

□ જીથમાં કામ કરો. દરેક શબ્દ માટે આપેલાં વાક્યો વાંચો. દરેક શબ્દ માટે એક નવું વાક્ય બનાવો અને લખો.

(૧) સળવણું - ધીમેથી હણું

- જેવો તેણે બૂટમાં પગ નાખ્યો કે અંદર કશુંક સળવણું.

- ધાયલ પક્ષી પર પાણી છાંટણું પછી તે સળવણું.

➤ બાળકની નિંદર ઉઠી એટલે તરત તે સળવણું.

(૨) ડોકિયું કર્યું - નજર નાખી.

- રસોડામાંથી સુગંધ આવતી હતી તેથી મનીષાએ રસોડામાં ડોકિયું કર્યું અને શું બને છે તે જોયું.
 - આચાર્યાબહેન આવ્યાં છે કે નહીં તે જોવા લતાની મપ્પીએ ઓફિસમાં ડોકિયું કર્યું.
 - રાધાએ વરસાદ પડે છે કે નહીં તે જોવા બારીમાંથી ડોકિયું કર્યું.
- ઘરે મહેમાન આવ્યા હોવાથી ઝલકે રૂમમાંથી બહાર ડોકિયું કર્યું.

(3) પ્રતિબિંબ - અરીસામાં કે પાણીમાં દેખાતી પોતાની આકૃતિ

- મેં દર્પણમાં મારું પ્રતિબિંબ જોયું.
- કદરૂપા બતકે પાણીમાં પોતાનું પ્રતિબિંબ જોયું.
- સિંહ પોતાનું પ્રતિબિંબ ફૂવામાં જોયું.

(4) સંતાન - પુત્ર / પુત્રી

- બતકી રાજહંસના બચ્ચાને પોતાનું સંતાન માનતી હતી.
- સંતાનો પોતાના માતાપિતાની આજ્ઞા માને.
- રાધિકાબેન પોતાના સંતાનને સારી રીતે સાચવતી હતી.

(૪) સુરક્ષિત - સલામત

- પક્ષીઓ માળો બાંધવા સુરક્ષિત જગ્યા શોધે છે.
- ઘર તડકો, ઠંડી, વરસાદથી બચાવે; તેમાં આપણે સુરક્ષિત રહીએ છીએ.
- ઉદ્દર પોતાના દરમાં સુરક્ષિત રીતે રહી શકે છે.

(૫) નામ પાડવું - બીજા નામે બોલાવવું

- બધાએ તેનું નામ કદરૂપું બતક પાડ્યું.
- શાળામાં બાળકો એકબીજાનાં નામ પાડે છે અને ખીજવે છે.
- તમારા મિત્રએ તમારું શું નામ પાડ્યું છે ? કેમ?
- ઘરમાં બાળકોને બીજું કોઈ નામ પાડીને પણ બોલાવે છે.

- જ. કદરૂપું - બેડોળ, જેનો દેખાવ ન ગમે તેવું, સુંદર ન હોય તેવું
- માતાને કોઈ સંતાન કદરૂપું ન લાગે.
 - બધા બતકના પાંચમાં બચ્ચાને કદરૂપું કહેતા કારણ કે તે બતક જેવું દેખાતું ન હતું.
- જ્યારે કોઈ બાળક પહેલીવાર ચિત્ર દોરે છ ત્યારે તે ચિત્ર કદરૂપું લાગે છે.

□ ત્રણ જીથમાં કામ કરો. આપેલો ફકરો વાંચો, સમજો, જવાબ લખો.

રશ્નિમને બાદ કરતાં બધાં બાળકો વર્ગમાં આવી ગયેલાં. સિલ્વરાના મ્રમ્મીએ આવી ગયેલાં બાળકોની સંખ્યા ગણી. તે પ્રમાણે તેમણે ડિશ તૈયાર કરી. તેમણે ડિશમાં ચટણીને બાદ કરતાં બધી વાનગી ગોઠવી દીધી. બધાં બાળકોની નજર ડિશમાંની લંબચોરસ વસ્તુ પર હતી. તેને કારણે મોઢામાં આવતું પાણી રોકવા બાળકો પ્રયત્ન કરતાં હતાં. સિલ્વરાના મ્રમ્મીએ ચટણી ઉમેરતાં જઈ બધાંને એક પછી એક ડિશ આપી. એટલામાં નાનાં-નાનાં પગલાં ભરતો રશ્નિ આવ્યો. રશ્નિ ઉમેરાતાં બાળકોની સંખ્યા અણાવીસે પહોંચ્યી. હવે બધાંને નિરાંત થઈ કેમકે નાસ્તો કરીને જોડીમાં રમવાનું હતું, તે માટે પૂરતી સંખ્યા થઈ ગઈ.

(૧) સિલ્વરાના મમ્મીએ ગણ્યાં ત્યારે બાળકોની સંખ્યા કેટલી હતી?

➤ સિલ્વરાના મમ્મીએ ગણ્યાં ત્યારે બાળકોની સંખ્યા અફાવીસ હતી.

(૨) શાના કારણે બાળકોના મોઢામાં પાણી આવી ગયેલું?

➤ ડિશમાં લંબચોરસ વસ્તુને જોઈને બાળકોના મોઢામાં પાણી આવી ગયેલું.

(૩) રશ્મિની ઊંચાઈ વધારે હશે કે ઓછી?

➤ રશ્મિની ઊંચાઈ ઓછી હશે.

(૪) સિલ્વરાના મમ્મીએ ડિશમાં શું મૂકવાનું બાકી રાખ્યું?

➤ સિલ્વરાના મમ્મીએ ડિશમાં ચટણી મૂકવાનું બાકી રાખ્યું.

(૫) એક જોડી એટલે કેટલાં બાળકો?

➤ એક જોડી એટલે બે બાળકો.

(૬) આપેલા શબ્દ માટે સાચા અર્થ સામે ✓ કરો.

(૭) પગલાં : ભીની માટીમાં બગલાંનાં પગલાં હતાં.

માણસને બે જ્યારે પશુને ચાર પગ હોય.

વીસ પછી દસ પગલાં ભરતાં ત્રીસ આવે.

(ખ) સંખ્યા :

ચાર સખીઓ રમતી હતી.

અલિષેકે પોતાની લખોટીઓની સંખ્યા ગણી.

ફિરોઝના દફુતરમાં મોટી સંખ્યામાં દેડકા હતા.

(ગ) બાદ :

ધૂવને બાદ કરતાં બધાને બિસ્કિટ મળી ગયાં.

મોસંબી બાદ કરતાં ઈકરાને બધાં ફળ ભાવે .

બાદલ એક ઘોડો હતો.

(ધ) ઉમેરતાં :

પાંચ વર્ષની ઉમરે તેને વાર્તા કહેતાં આવડી ગઈ.

જરાક ખાંડ ઉમેરતાં શરબત ગણ્યું થઈ ગયું .

બે શબ્દ ઉમેરતાં વાક્ય મજેદાર થઈ ગયું.

(૭) ઘટનાનિકમ પ્રમાણે ગોઠવો.

- ૪** રશ્મિ આવ્યો.
- ૩** બાળકોના મોટામાં પાણી આવ્યું.
- ૨** સિલ્વેરાના મ્રમ્મિએ બધાં બાળકોને નાસ્તો આપ્યો.
- ૫** રશ્મિ સિવાયના બધાંને હવે નિરાંત થઈ.
- ૧** સિલ્વેરાના મ્રમ્મિએ બાળકોની સંખ્યા ગણી.

□ મોટેશી વાંચો.

ચકલી ડાળે બેઠી'તી
ચકા સાથે રમતી'તી
મીઠી વાતો કરતી'તી
ગોળ ગોળ ફરતી'તી.

□ હસો.

શિક્ષક : જરા હસો.

વિદ્યાર્થીઓ : હા... હા.... હા... હા...

શિક્ષક : અરે! મને જોક તો વાંચવા ધો!

પ્રેરણા ઓઝયુન્ટશન સૉલાયરી ક્રાન્ડ લાંડાલેન®
OCEAN
કોચિંગ કલાસીસ

Thank You.....

પ્રેરણ એજયુકેશન લોલાયડી ક્રાંતિ સંગ્રહિત (R)

OCEAN
કોર્ચીંગ કલાસીસ